

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність – 053 Психологія
освітньо-професійна програма – Психологія

Кременець – 2021

Ярошук М.В. робоча програма навчальної дисципліни Основи психодіагностики для здобувачів спеціальності: 053 Психологія / М.В. Ярошук. – Кременець, 2019 – 24 с.

Розробник програми: Ярошук М.В. – старший викладач кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології.
Протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

В.В. Терпелюк

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Кількість модулів – 2			
Змістових модулів – 4			
Загальна кількість годин – 180	Освітньо-професійна програма: Психологія Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Рік підготовки:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6		2	2
		Семестри	
		4	4
		Лекції	
		36 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	14 год.
		Самостійна робота	
108 год.		156 год.	
	Вид контролю: екзамен		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40%/60%.

для заочної форми навчання – 14%/ 86%.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання курсу навчальної дисципліни «Основи психодіагностики» - забезпечення майбутніх психологів основами психологічних знань із психодіагностичної роботи, озброєння навичками й уміннями застосовувати на практиці психодіагностичний інструментарій, використовуючи загальні теоретико-методологічні принципи психодіагностики, зокрема, знання про структуру інтелекту та особистості.

Вивчення курсу «Основи психодіагностики» спрямоване на формування у студентів професійних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення, аналізувати власну діяльність.

ЗК 13. Здатність розуміти, висловлювати та інтерпретувати поняття, факти, думки, почуття як усно, так і письмово, слухати, говорити, читати та писати державною мовою у відповідних соціальних та культурних контекстах.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, розуміти походження психічних розладів і психологічних проблем.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з урахуванням індивідуально-психологічних характеристик.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики та усвідомлювати межі своєї компетентності.

Програмні результати навчання.

Після завершення курсу «Основи психодіагностики» студент повинен:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і

нефахівців.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, усвідомлювати межі власної компетентності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я, у тому числі і психічного (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади та психометричні основи психодіагностики

Тема 1. Предмет і завдання психодіагностики

Психодіагностика як наука, її мета і завдання. Поняття психологічного діагнозу та його типи. Професійні та любительські тести в психодіагностиці. Класифікація основних методів психологічної діагностики. Історія психодіагностичних вчень. Донауковий період розвитку психодіагностики (психологія конституційних відмінностей, фізіогноміка, френологія, дерматогліфіка, графологія, психофізіологічна типологія).

Тема 2. Розвиток наукової психодіагностики

Характеристика теорії тестології. Визначення тесту та його класифікацій. Основні принципи психологічного тестування. Різновиди тестів. Правила тестування. Вимоги психодіагностики до роботи діагноста. Поняття опитувальників та анкет в психодіагностиці. Види опитувальників за способами формулювання питань і форм відповідей. Класифікація опитувальників за метою застосування. Проективні техніки в діагностиці. Поняття про напівпроективні методики.

Змістовий модуль 2. Основні підходи у психодіагностиці

Тема 3. Сутність інтелекту, підходи до його вивчення і моделі структури

Поняття інтелекту в психології. Основні підходи до вивчення інтелекту. Моделі структури інтелекту. Модель Ч.Е.Спірмена. Модель Л.Л.Терстоуна. Модель Дж.П.Гілфорда. Модель Р.Б.Кеттела. Інші ієрархічні моделі інтелекту. Характеристика тестів діагностування інтелекту. Тести для діагностування соціального інтелекту. Тести для діагностування емоційного інтелекту. Тести для психодіагностування креативності.

Тема 4. Загальні підходи до діагностування особистості

Особистість як об'єкт психодіагностичного обстеження. Теорія рис особистостей і якостей особистості. Особистісні риси як психодіагностична категорія. Трактатування диспозицій Г.Олпортом. Психодіагностика особистості у контексті теорій рис особистості. Теорія рис особистості Р.Б.Кеттела. Внесок Г.Ю.Айзенка у розвиток психодіагностики особистості. Тест ММРІ як діагностичний інструмент вивчення особистості. Модель "Великої п'ятірки". Дослідження індивідуальних випадків. Проективна діагностика як метод вивчення внутрішнього світу особистості. Сутність проєкції у психології та психодіагностиці. Поняття „проєкція”. Обмеження рівня та структури розумового розвитку дитини, використання вербальних і графічних проєктивних методик. Вимоги до професійних і особистісних якостей психодіагноста під час застосування проєктивних методик.

Змістовий модуль 3. Вікові особливості психодіагностування

Тема 5. Особливості психодіагностування дітей дошкільного віку

Особливості психодіагностики дітей раннього віку. Психодіагностика дітей молодшого і середнього дошкільного віку. Психодіагностика дітей старшого дошкільного віку. Необхідність адаптації методів психодіагностики до дітей різного віку. Особливості використання опитувальних методик для дітей дошкільного віку.

Тема 6. Психодіагностування готовності дітей до школи

Особистісна, інтелектуальна та соціально-психологічна готовність до шкільного навчання. Тест шкільної зрілості. Комплекс методик для діагностики готовності до навчання в школі. Методика визначення відношення та мотиваційної готовності дитини до навчання в школі. Орієнтаційний тест шкільної зрілості Керна-Йерасека.

Тема 7. Особливості психодіагностування дітей молодшого шкільного віку

Роль експериментальних та ігрових ситуацій у психодіагностиці молодших школярів. Обмеження в застосуванні тестів для дорослих з метою діагностики молодших школярів. Загальна характеристика комплексу психодіагностичних методик для молодших школярів. Психодіагностика можливостей дітей молодшого шкільного віку у сфері особистості й міжособистісних стосунків. Методи діагностики пізнавальних процесів. Методики оцінки рівня мовленнєвого розвитку молодшого школяра. Підготовка висновку про рівень психологічного розвитку. Анкета для батьків, вихователів і вчителів для оцінки особистісних якостей молодшого школяра.

Тема 8. Особливості психодіагностування підлітків і старшокласників

Загальна психологічна картина розвитку особистості в підлітковому та ранньому юнацькому віці. Психодіагностування інтелекту та рівня розвитку пізнавальних психічних процесів у середніх і старших класах ЗНЗ. Методики діагностики інтересів і здібностей школярів. Психодіагностування особистості та сфери міжособистісних стосунків підлітків та юнаків. Методики на вивчення батьківського ставлення до дитини та його впливу на особистісний розвиток школяра.

Змістовий модуль 4

Психокорекція у процесі психодіагностики

Тема 9. Загальна характеристика психологічної корекції як форми психологічної допомоги

Поняття «психологічна корекція»: історія розвитку поглядів у психології та сучасні вектори. Основні відмінності психокорекції від інших форм психологічної допомоги. Психокорекція як один із видів діяльності психологічної служби в закладах освіти. Психокорекційна ситуація і мета психологічної корекції. Завдання, засоби, методи та форми психокорекції: загальна характеристика. Основні принципи психокорекційної допомоги особистості. Етапи психокорекційної роботи.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Усього	л	п	лаб	с.р.	Усього	л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Загальні засади та психометричні основи психодіагностики										
Тема 1	20	4	4	-	12	40	2	2	-	18
Тема 2	20	4	4	-	12				-	18
Разом за змістовим модулем 1	40	8	8	-	24	40	2	2	-	36
Змістовий модуль 2. Основні підходи у психодіагностиці										
Тема 3	20	4	4	-	12	38	2	2	-	16
Тема 4	20	4	4	-	12				-	18
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8	-	24	38	2	2	-	34
Змістовий модуль 3. Вікові особливості психодіагностування										
Тема 5	20	4	4	-	12	42	2	2	-	18
Тема 6	20	4	4	-	12				2	-
Тема 7	20	4	4	-	12	38	2	2	-	16
Тема 8	20	4	4	-	12				2	-
Разом за змістовим модулем 3	80	16	16	-	48	80	4	8	-	68
Змістовий модуль 4										
Психокорекція у процесі психодіагностики										
Тема 9, 10	20	4	4	-	12	22	2	2	-	18
Разом за змістовим модулем 4	20	4	4	-	12	22	2	2	-	18
Усього годин	180	36	36	-	108	180	10	14	-	156

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Для денної форми	Для заочної форми
1.	Предмет і завдання психологічної діагностики	4	2
2.	Історія виникнення і становлення психодіагностики	4	
3.	Загальна характеристика методів психодіагностики	4	2
4.	Тести інтелекту	4	
5.	Загальна характеристика особистісних опитувальників	4	2
6.	Загальна характеристика проєктивних методик	4	2
7.	Психодіагностика немовлят, дітей раннього і дошкільного віку	4	2
8.	Психодіагностика шкільної готовності	4	2
9.	Психодіагностика молодшого школяра. Психодіагностика підлітка та юнака	4	2
Всього		36	14

Семінарське заняття № 1

Тема: Предмет і завдання психологічної діагностики

Питання для обговорення:

1. Характеристика психологічної діагностики як науки.
2. Взаємозв'язок психологічної діагностики з іншими науками.
3. Визначення поняття психологічного діагнозу.
4. Основні завдання психодіагностики на сучасному етапі її розвитку.

Контрольні питання:

1. Описати основні завдання психодіагностики.
2. Охарактеризувати базові значення терміну психодіагностика, що використовуються в сучасній психології.
3. Розкрити основні сфери застосування психодіагностики.
4. Охарактеризувати професійно-етичні принципи в психодіагностиці.
5. Описати основні соціально-етичні вимоги до психодіагностів і до психодіагностики.
6. Довести кваліфікаційні вимоги до людей, які проводять психодіагностику.
7. Розкрити морально-етичні норми психодіагностики.
8. Довести основні відмінності професійних тестів від аматорських.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для

- студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004, 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012, 320 с.
 4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009, 464 с.
 5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч. посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013, 316 с.
 6. Психодіагностика особистості підлітка : навч. пос. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009, 136 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: Історія виникнення і становлення психодіагностики

Питання для обговорення:

1. Основні етапи історії виникнення та становлення психодіагностики як науки.
2. Психодіагностика XIX ст.
3. Психодіагностика періоду початку XX ст. (з 1901 по 1920р.).
4. Розвиток психодіагностики 30-50-х рр.
5. Психодіагностика 50-70-х років.
6. Розвиток психодіагностики 70-80-х рр.
7. Психодіагностика 80-90-х років.
8. Сучасний стан світової та вітчизняної психодіагностики.

Розкрити зміст понять: приборні психофізіологічні методики, апаратурні поведінкові методи, об'єктивні тести, тести-опитувальники, проєктивні методики, методи суб'єктивного шкалювання, шкала.

Контрольні питання:

1. Розкрити теоретичні основи проєктивних методик.
2. Охарактеризувати практичне і теоретичне значення досліджень А. Біне.
3. Розкрити причини кризи вітчизняної психодіагностики у 30-х р.
4. Назвати, хто був засновником інституту тестування особистості.
5. Охарактеризувати, коли і як виникли перші комп'ютерні тести.
6. Охарактеризувати практичне і теоретичне значення досліджень Л.Дж. Кеміна.
7. Проаналізувати роботи вчених, які займалися психодіагностикою.
8. Розкрити теоретичні основи адаптивного тестування.
9. Охарактеризувати досягнення психодіагностів 80-х р.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.

4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.

5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.

6. Психодіагностика особистості підлітка : навч пос / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Загальна характеристика методів психодіагностики

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика методів психодіагностики.
2. Класифікація методів психодіагностики.
3. Вимоги, які висуваються до психодіагностичних методик і ситуацій.

Розкрити зміст понять: приборні психофізіологічні методики, апаратурні поведінкові методи, об'єктивні тести, тести-опитувальники, методи суб'єктивного шкалювання, шкала, ідеографічні техніки, спостереження, контент-аналіз, інтерв'ю, експеримент.

Контрольні питання:

1. Довести основні відмінності між поняттями «методика» і «метод».
2. Розкрити, що спільного в процедурах стандартизованого спостереження і контент-аналізу.
3. Описати точність і однозначність психодіагностичної методики.
4. Охарактеризувати стандартизоване аналітичне спостереження.
5. Довести в чому полягають відмінності об'єктивних від суб'єктивних методик.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
6. Психодіагностика особистості підлітка : навч пос / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Тести інтелекту

Питання для обговорення:

1. Шкала розумового розвитку Біне-Сімона.
2. Шкала розумового розвитку Станфорд-Біне.
3. Специфіка тестів інтелекту як методу дослідження.
4. Культурно-вільні тести інтелекту та тести інтелекту, залежні від впливу культури.
5. Поняття про IQ-показник відносний та IQ-показник стандартний.

Розкрити зміст понять: Векслера модель вимірювання інтелекту, інтелект, інтелекту коефіцієнт, IQ-показник стандартний, тести інтелекту.

Контрольні питання:

1. Вказати відмінності та подібні ознаки різних моделей структури інтелекту. Зробіть порівняльний аналіз факторних моделей.
2. Розкрити суть та особливості діагностики соціального інтелекту.
3. Розкрити особливості проведення діагностичної роботи з визначення емоційного інтелекту.
4. Розкрити сутність поняття “креативність” та особливості її діагностики.
5. Охарактеризувати зарубіжні тести для діагностики креативності та їх вітчизняні адаптовані версії.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч. посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
6. Психодіагностика особистості підлітка : навч. пос. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Загальна характеристика особистісних опитувальників

Питання для обговорення:

1. 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттела форма С:
 - діагностичне призначення та будова опитувальника;
 - процедура проведення, обробки та інтерпретації результатів дослідження;
 - характеристика факторів першого порядку;
 - характеристика факторів другого порядку.
2. Особистісні опитувальники Г.Ю. Айзенка для дорослих (EPQ, EPI, MPI):

- діагностичне призначення,
 - особливості проведення та інтерпретації результатів;
 - характеристика інтроверсії-екстраверсії, нейротизму, психотизму.
3. Особистісний опитувальник Х. Шмішека. Характеристика 10 типів акцентуацій характеру та темпераменту.

Розкрити зміст понять: акцентуація, особистісні опитувальники, опитувальники рис особистості, опитувальник Шмішека.

Проаналізувати ситуації:

1. Наведіть приклад профілю акцентуацій характеру та темпераменту особистості (за результатами дослідження за опитувальником Г. Шмішека). Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.
2. Наведіть результати дослідження за особистісним опитувальником Айзенка. Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.
3. Наведіть приклад профілю особистості (за результатами дослідження за особистісним опитувальником Р. Кеттела). Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч. посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
6. Психодіагностика особистості підлітка : навч. пос. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Загальна характеристика проєктивних методик

Питання для обговорення:

1. Діагностичне призначення та модифікації методу „Малюнок сім'ї”:
 - процедура проведення дослідження та інтерпретації даних дослідження за Г.Т. Хоментаскасом;
 - особливості проведення дослідження за методом Л. Кормана;
 - “Кінетичний малюнок сім'ї” Р.Бернса: процедура проведення та інтерпретація результатів.
2. Метод „Незакінчені речення”:
 - діагностичне призначення методики, особливості стимульного матеріалу,

процедура проведення дослідження;

- методика „Незакінчені речення” для молодшого шкільного віку;
- методика „Незакінчені речення” для підлітків та старших школярів (модифікація С.І. Подмазіна);
- методика „Незакінчені речення” (дорослий варіант).

Розкрити зміст понять: захисні механізми, контент-аналіз, проєктивні методики, проєкція, тест Роршаха.

Практичні завдання:

1. Провести дослідження за методом «Малюнок сім'ї», проінтерпретувати одержані результати за Г.Т. Хоментаскасом, за Л. Корманом, за Р.Бернсом.
2. Провести дослідження за методикою „Незакінчені речення”(для середнього та старшого шкільного віку або дорослий варіант).

Розв'язати завдання:

1. Наведіть приклад профілю особистості (за результатами дослідження за методикою «Незакінчені речення»). Проаналізуйте результати дослідження. Визначте напрямки консультативної роботи.
2. Наведіть результати дослідження за методикою „Малюнок сім'ї”. Проінтерпретуйте одержані результати за Г.Т. Хоментаскасом, визначте напрямки консультативної роботи.
3. Наведіть результати дослідження за методикою „Малюнок сім'ї”. Проінтерпретуйте одержані результати за Л. Корманом, визначте напрямки консультативної роботи.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч. посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
6. Психодіагностика особистості підлітка : навч. пос. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Психодіагностика немовлят, дітей раннього та дошкільного віку

Питання для обговорення:

1. Методи і принципи діагностики немовлят і дітей раннього віку.
2. Оцінювальні шкали розвитку в зарубіжній психодіагностиці.
3. Оцінювальні шкали в вітчизняній психодіагностиці.

Розкрити зміст понять: шкала розвитку, шкала розумового розвитку, шкала моторного розвитку, шкала інтелекту, стандартизована шкала, тести, стандартизовані тести, тест інтелекту.

Контрольні питання:

1. Визначити з якою метою необхідно починати психологічну діагностику з немовлячого віку?
2. Пояснити чому методики діагностики для немовлят і дітей раннього віку називають «оцінювальними шкалами розвитку»?
3. Охарактеризувати в чому полягають особливості експериментів Ж.Піаже.
464 с.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч. посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
6. Психодіагностика особистості підлітка : навч. пос / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Семінарське заняття № 8

Тема: Психодіагностика шкільної готовності

Питання для обговорення:

1. Поняття і структура психологічної готовності.
2. Організація діагностики психологічної готовності.
3. Діагностика особистісної готовності.
4. Діагностика сформованості передумов навчальною діяльністю.
5. Програма діагностики психологічної дітей до навчання в школі.

Розкрити зміст понять: вікові новоутворення, центральне новоутворення, готовність до школи, психологічна готовність, інтелектуальна готовність, особистісна готовність, мотиваційна готовність, волява готовність, адаптація, рефлексія, самооцінка, навчальна діяльність.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте що таке психологічна готовність дитини до навчання в школі і для чого потрібна її діагностика.
2. Опишіть структуру психологічної готовності.
3. Визначте цінність діагностики психологічної готовності. Опишіть основні напрями і методи діагностики особистісної готовності.
4. Розкрийте основні вимоги до методик оцінки психологічної готовності.

Практичне завдання: провести дослідження за методикою Ю.З.Гільбуха і тестом Керна-Ієрасека.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч. посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
6. Психодіагностика особистості підлітка : навч. пос. / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Семінарське заняття № 9

Тема: Психодіагностика молодшого школяра. Психодіагностика підлітка та юнака

Питання для обговорення:

1. Становлення мисленнєвої діяльності у молодшому шкільному віці.
2. Вікові новоутворення інтелектуальної сфери: логічне мислення, планування, узагальнення, внутрішній план дій (ВПД).
3. Діагностика швидкості мисленнєвої діяльності. Методики “Пропуски букв”, “Комбінаторика”.
4. Методики діагностики особливостей узагальнення. Методики “Виключення зайвого” “Виділення суттєвого”.
5. Психодіагностика логічного мислення. Методика “Силогізми”, “Закономірності”.
6. Психодіагностика ВПД. Методика “Листоноша”.
7. Становлення інтелектуальної діяльності в підлітковому та ранньому юнацькому віці: загальна характеристика.
8. Вікові новоутворення інтелектуальної сфери та їх психологічна діагностика.
9. Особистісні новоутворення та особливості їх психодіагностики.
10. Психологічна діагностика міжособистісних взаємин підлітків та юнаків.
11. Вплив батьківського ставлення на формування особистості школяра та психодіагностика типів такого ставлення.

Розкрити зміст понять: формально-логічне мислення, силогізми, узагальнення, внутрішній план дій, формально-логічне мислення, міжособистісні взаємини, батьківське ставлення.

Практичні завдання: провести дослідження за методиками “Пропуски букв”, “Комбінаторика”, “Виключення зайвого”, “Виділення суттєвого”, “Силогізми”, “Закономірності”, “Листоноша”.

Рекомендована література:

1. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
2. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
3. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
4. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
6. Психодіагностика особистості підлітка : навч пос / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Донауковий період розвитку психодіагностики (психологія конституційних відмінностей, фізіогноміка, френологія, дерматогліфіка, графологія, психофізіологічна типологія).	12	18
2.	Проективні техніки в діагностиці. Поняття про напівпроективні методики.	12	18
3.	Тести для діагностування соціального інтелекту. Тести для діагностування емоційного інтелекту. Тести для психодіагностування креативності.	12	16
4.	Тест ММРІ як діагностичний інструмент вивчення особистості. Модель “Великої п’ятірки”.	12	18
5.	Необхідність адаптації методів психодіагностики до дітей різного віку. Особливості використання опитувальних методик для дітей дошкільного віку.	12	18
6.	Комплекс методик для діагностики готовності до навчання в школі.	12	18
7.	Психодіагностика можливостей дітей молодшого шкільного віку у сфері особистості й міжособистісних стосунків.	12	16
8.	Методики на вивчення батьківського ставлення до дитини та його впливу на особистісний розвиток школяра.	12	16
9.	Психокорекція як один із видів діяльності психологічної служби в закладах освіти. Використання зображувальної діяльності, музики, танцю, психогімнастики з корекційними цілями. Загальні засади ігрової психокорекції.	12	18
Всього:		108	156

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час самостійної роботи на семінарських та практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

6. Індивідуальні завдання

1. Донаукове використання психодіагностичних процедур.
2. Розвиток психодіагностики у XIX-XXI ст.
3. Психодіагностика як галузь психологічного знання: сутність, завдання, сфери застосування.
4. Характеристика психодіагностичного методу.
5. Класифікація і характеристика тестів.
6. Комп'ютеризовані і комп'ютерні психодіагностичні тести.
7. Вимоги до тестів як методів психодіагностичного дослідження та їх користувачів.
8. Психодіагностичні і психометричні процедури.
9. Сутність основних ознак і категорій психодіагностики. Психологічний діагноз.
10. Загальна і диференційна психометрія.
11. Психометрія у структурі й психодіагностичних методів.
12. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях.
13. Основні підходи до вивчення інтелекту.
14. Моделі структури інтелекту.
15. Характеристика тестів діагностування інтелекту.
16. Особистість як об'єкт психодіагностичного дослідження.
17. Загальні підходи до діагностування особистості.
18. Психодіагностика особистості у контексті теорій рис особистості.
19. Проективні методики діагностування особистості.

20. Самосвідомість як об'єкт психодіагностичного дослідження.
21. Методики діагностування самосвідомості.
22. Діагностування спонукальної сфери особистості.
23. Психологічні особливості діагностування ціннісної сфери особистості.
24. Спостереження як метод психологічного дослідження.
25. Нетестові методи у психодіагностиці.
26. Опитувальні методи у психодіагностиці.
27. Експертне оцінювання у психологічному дослідженні.
28. Соціально-психологічні особливості діагностування людей різного віку.
29. Психодіагностичне дослідження дітей, підлітків та юнаків.
30. Сучасна психокорекційна робота в освітніх закладах України.

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату, презентації тощо.
2. ІНДЗ подається викладачу не пізніше ніж за 2 тижні до підсумкового контролю або завершення семестру.
3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (семінарському, практичному) на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу або презентації.
4. Оцінка за ІНДЗ враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Максимальна кількість балів – 15.

Критерії оцінювання ІНДЗ

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння студентом навчального матеріалу проблемного характеру; враховується здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного і творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

1 бал – студент має початковий рівень знань і не виявляє інтерес до навчального матеріалу; механічно відтворює зміст відповідного параграфу підручника/посібника; копіює певне завдання без будь-яких власних висновків та узагальнень;

2 бали – студент виявляє первинний інтерес до навчального матеріалу; має фрагментарні навички в роботі з підручником, але самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання;

3 бали – студент знає близько половини навчального матеріалу і здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; описує явища, процеси без пояснень їх причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, але слабо орієнтується в поняттях;

4 бали – студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, але відтворює його з помилками та неточностями; здатен з помилками й неточностями дати визначення основних понять; відповіді на

додаткові питання непослідовні та нелогічні;

5 балів – студент має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу; формулює поняття, наводить приклади, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен за необхідності використовувати наочні матеріали;

6 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена;

7 балів – студент самостійно відтворює домінуючу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати набуті знання при розв'язуванні психологічних задач; користується додатковими джерелами;

8 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії та факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє застосовувати засвоєний матеріал у стандартних ситуаціях;

9 балів – студент уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних теоретичних положень; самостійно користується додатковими джерелами; свідомо контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми;

10 балів – знання студента є достатньо повними; він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно описує певні явища з точки зору їх смислового взаємозв'язку; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими фрагментарними неточностями;

11 балів – студент уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами та фактами, розглядати виявлені закономірності, робити самостійні висновки; загалом належною мірою контролює власну учбову діяльність;

12 балів – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатен використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали;

13 балів – студент самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну щодо власної;

14 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ;

15 балів – студент вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у будь-якій формі; активно розвиває свої обдарування та нахили; вільно висловлює перспективи у відповідній сфері досліджень.

7. Методи навчання

Лекції (традиційні, проблемні, лекція-презентація із застосуванням ІКТ), пояснення, розповідь, семінарські заняття, творчі есе, дискусії, моделювання ситуацій, бліц-опитування, психодіагностичні методи та методики, опрацювання

наукових джерел, виконання ІНДЗ.

8. Методи контролю

Поточне оцінювання: усне та письмове опитування, поточне тестування, оцінювання презентацій, ІНДЗ, самостійної роботи, підсумковий тест.

Підсумковий контроль – екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне опитування										Сума	
Змістовий модуль № 1		Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3			Змістовий модуль № 4	Підсумковий тест	ІНДЗ	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
4	4	4	4	4	4	4	4	4			
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	13	15	100

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати здачі екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B		82 – 89	82 – 89	82 – 89
C	Добре	75 – 81	75 – 81	75 – 81
D		67 – 74	67 – 74	67 – 74
E	Задовільно	60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX		35 – 59	35 – 59	35 – 59
F	Незадовільно	0 – 34	0 – 34	0 – 34

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні

проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–100): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання ув практичних ситуаціях.

Оцінка F «2» (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка FX «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях.

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

10. Рекомендована література База

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. Санкт-Петербург : Питер, 2001. 688 с.
2. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика : учебник для вузов. Санкт-Петербург : Питер, 2003. 352 с.
3. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
4. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М. С. Корольчука. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 400 с.
5. Кузікова С. Б. Основи психокорекції : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
6. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Слово, 2009. 464 с.
7. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія». Київ : Каравела, 2013. 316 с.
8. Психодіагностика особистості підлітка : навч пос / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 136 с.

Допоміжна

1. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / упоряд. В. Г. Панок, І. І. Цушко, А. Г. Обухівська. Київ : Шкільний світ, 2008. 256 с.
2. Колесіна Т. Діагностика і корекція психічного розвитку дітей. *Початкова школа*, 2000. № 6. С. 40–43.
3. Комінко С. Б., Кучер Г. В Кращі методи психодіагностики : навч. посібник. Тернопіль : Карт-бланш, 2005. 406 с.
4. Коробко С. Л., Коробко О. І. Робота психолога з молодшими школярами : метод. посібник / за ред. С. Д. Максименка. Київ : Літера ЛТД, 2006. 416 с.
5. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Суми : ВТД «У», 2006. 384 с.
6. Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. Основи практичної психології : підручник. вид. 2-ге, стереотип. Київ : Либідь, 2001. 536 с.
7. Пеньковська Н. М. Психодіагностика у сімейному консультуванні. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки* : зб. наукових праць. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. Вип. 19 (43). С. 70–80.
8. Психология личности: Словарь-справочник / под ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. Киев : Рута, 2001. 320 с.
9. Скребець В. О. Основи психодіагностики : навчальний посібник. Київ : Слово, 2007. 192 с.
10. Шапарь В. Б. Курс практической психологии. Харьков-Белгород : КСД, 2009. 412 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Українські підручники онлайн. URL: <http://pidruchniki.ws>
2. Белова О. В. Общая психодиагностика. URL: <http://psylib.ukrweb.net/books>
4. Психодіагностика: мистецтво передбачення. URL: <http://psuhe.at.ua>